

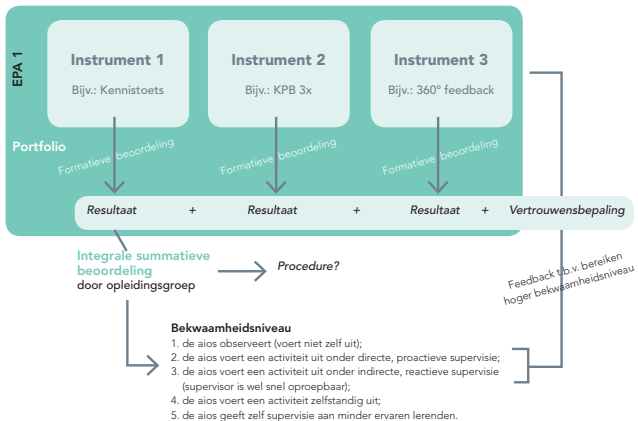
Bekwaam verklaren

Doel

Met het gebruik van bekwaamverklaringen worden vier doelen beoogd¹:

1. Het volgen en sturen van het leerproces van de aios;
2. Het doelgericht opleiden;
3. Het objectiveren van de toenemende bekwaamheid van de aios;
4. Aandacht voor borgen en verantwoorden van de patiëntveiligheid.

Samen bekwaam verklaren: hoe ziet het eruit?

Figuur 1: Schematische weergave proces bekwaam verklaring / EPA

Werkwijze

In de opleiding draait het om het begeleiden en volgen van de ontwikkeling van aios in de groei naar zelfstandigheid. Bekwaamverklaringen worden verstrekt aan de aios van wie de opleidersgroep heeft vastgesteld dat deze de competenties bezit die noodzakelijk zijn om de betreffende professionele activiteit zelfstandig uit te voeren, met supervisie op afstand (niveau 4).

Om te bepalen hoe competent iemand is, maak je gebruik van een beoordeling op basis van het criterium 'benodigd toezicht'. Het gaat dan om de vraag hoeveel supervisie iemand nodig heeft (figuur 2).

Om te komen tot een bekwaamverklaring worden de volgende stappen doorlopen:

1. Bepaal wat wordt beoordeeld.

Bekwaamverklaringen zijn zinvol bij kritische activiteiten die men nooit zou toevertrouwen aan een ongetrainde collega.

2. Bepaal per professionele activiteit (bv een EPA) hoe wordt beoordeeld.

- Baseer bekwaamverklaringen op een serie uiteenlopende (formatieve) beoordelingen. Welke toetsinstrumenten zijn nodig om een eind-niveau van een aios te kunnen bepalen? In een beschrijving van een EPA is hier (veelal) een uitwerking van gegeven.
- Zorg voor een adequaat beoordelingsformulier bij de toetsinstrumenten.
- Welke kennis, vaardigheden, houding en gedrag zijn noodzakelijk om een professionele activiteit te kunnen uitvoeren?
- Leg de beoordelingen vast in een (digitaal) portfolio

3. Bepaal gezamenlijk in de opleidingsgroep hoe de procedure voor bekwaamverklaring verloopt

Aios en opleiders hebben diverse (formatieve) toetsen uitgevoerd en beoordeeld. Deze leiden tot een (summatieve) beoordeling van een professionele activiteit. Naast dit resultaat speelt ook een 'vertrouwensbepaling' mee (zie figuur 2).

Diverse andere factoren zijn van invloed, die vaak worden weergegeven als 'onderbuikgevoel'. Bij een vertrouwensbepaling speelt beoordeling op met name vier vertrouwenscriteria een belangrijke rol (zie figuur 3).

4. Neem met (een delegatie van) de opleidingsgroep een finale beslissing over de toekenning van een bekwaamverklaring voor een professionele activiteit.

Gezamenlijk wordt onderbouwd besloten over de mogelijke toekenning van een bekwaamheidsniveau of de stappen die daartoe nog moeten worden gezet. Het is in feite een integrale beoordeling door de opleidingsgroep (zie figuur 1).

5. Centrale instructie over werken met bekwaamheidsverklaringen voor aios en opleidingsteam

Om adequaat te kunnen werken met bekwaamheidsverklaringen op basis van EPA's is het essentieel dat de aios en opleidingsgroep goed bekend zijn met de procedures en de achtergronden.

Bekwaamheid uitgedrukt in vijf supervisieniveaus

Niveau:	Toelichting
1. de aios observeert (voert niet zelf uit)	Geen toestemming tot handelen door de aios, wel om aanwezig te zijn en te observeren
2. de aios voert een activiteit uit onder directe, proactieve supervisie	De supervisor is aanwezig in dezelfde ruimte
3. de aios voert een activiteit uit onder indirecte, reactieve supervisie (supervisor is wel snel oproepbaar)	De supervisor is niet in dezelfde ruimte maar wel snel beschikbaar indien nodig. Supervisor en aios maken afspraken over de mate van zelfstandigheid en over de momenten waarop overleg moet plaatsvinden
4. de aios voert een activiteit zelfstandig uit	De supervisie is op afstand, er wordt op een later moment geëvalueerd hoe het verloop was
5. de aios geeft zelf supervisie aan minder ervaren aios	De aios voert hier zelf de rol van supervisor uit bij minder ervaren collega's

Figuur 2: Vijf supervisieniveaus¹

Vertrouwenscriteria

Niveau:	Toelichting
1. Competentie en klinisch redeneren	Dit verwijst naar kennis, vaardigheden en specifieke competenties die nodig zijn om een EPA uit te voeren.
2. Nauwgezetheid en geloofwaardigheid	Nauwgezetheid en geloofwaardigheid reflecteren een grondigheid en consistentie in activiteiten. Anders gezegd: een aios doet wat hij zegt dat hij zal doen en laat een grondigheid zien die voorspelbaar is in verschillende gevallen.
3. Oprechtheid	Oprechtheid impliceert dat aios desgevraagd eerlijk vertelt wat hij heeft gezien, wat hij heeft gedaan en waarom. Dit is inclusief toegeven wat hij niet heeft gedaan en had moeten doen.
4. Inzicht in eigen beperkingen en geneigd zijn hulp te vragen	Cruciaal is inzicht in de eigen beperkingen en weten wanneer procedures te stoppen en tijdig hulp in te roepen. Weten is de cognitieve component maar dit spoort niet altijd met de bereidheid tot het inroepen van hulp. Een goede balans tussen proactief gedrag en hulp inroepen wanneer nodig, is erg belangrijk.

Figuur 3: Vertrouwenscriteria²

Bronnen/meer informatie

1. Richtlijn bekwaamheidsverklaringen in de specialistenopleiding – J.P. Lips, F. Scheele, M.G.K. Dijksterhuis, M. Westerman, Th.J ten Cate (2010) Tijdschrift voor medisch onderwijs.
2. Curriculum development for the workplace using Entrustable Professional Activities (EPAs): AMEE Guide No. 99 – O. ten Cate e.a. (2015).
3. Handreiking Volgen, beoordelen en verantwoord bekwaam verklaren. - Project Individualisering Opleidingsduur in samenwerking met prof. Th. ten Cate, prof. F. Scheele en dr. R. G. Hoff (2015).
4. www.specialistenopleidingopmaat.nl